

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
“EĞİTİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜME:
TÜRKİYE DENEYİMİ, RİSKLER VE FIRSATLAR”
RAPORU TANITIM TOPLANTISI
KONUŞMASI

19 Haziran 2006
Swissotel

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Saygıdeğer Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Eğitim ve Sürdürülebilir Büyüme: Türkiye Deneyimi, Riskler, Fırsatlar” başlıklı seminerimize hoş geldiniz.

Hepinizin bildiği üzere, TÜSİAD olarak 2004 yılı Haziran ayında “Türkiye Ekonomisi için Sürdürülebilir Büyüme Stratejileri” adlı bir proje başlatmış ve bu kapsamda yaptığımız çalışmaları da ilk olarak 2005 yılı Haziran ayında uluslararası katılımlı bir konferans ve ardından da 2005 yılı Eylül, Kasım ve Aralık aylarında düzenlediğimiz seminerler ile kamuoyuna duyurmuştuk.

Yine bu proje kapsamında tamamladığımız bir çalışmayı daha sizlerle paylaşmak istiyoruz. Bugün bir seminer ile sizlere tanıtacağımız, “Eğitim ve Sürdürülebilir Büyüme: Türkiye Deneyimi, Riskler, Fırsatlar” başlıklı rapor, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Araştırma Dairesi’nden Başuzman Sayın Şeref Saygılı, Devlet Planlama Teşkilatı Ekonomik Modeller Dairesi’nden Uzman Sayın Cengiz Cihan ve TÜSİAD Ankara Daimi Temsilcisi Sayın Zafer Yavan tarafından hazırlanmıştır. Kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugün takdimini yapacağımız ve yetkin araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bu rapor ile, Türkiye ekonomisinde son günlerde tartışmalara yol açan gelişmeleri bir kenara bırakarak, içinde bulunduğu yüksek büyüme döneminin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşıyan eğitim konusunu bir kez daha gündeme getirmeyi amaçlıyoruz.

İnsan sermayesinin verimlilik artışına katkı yapmasını sağlayan önlemlerin alınmaması durumunda, Türkiye ekonomisinin zayıf büyüme performansı göstermesi ve Avrupa Birliği üyelik sürecinde Birlik üyesi ülkelerin ortalama gelir seviyelerine yakınsamamızın ne denli zor olacağı aşikardır.

Hiç şüphesiz, eğitim sistemi insan sermayesinin verimlilik artışına yapacağı katkıyı belirleyen yegane unsur değildir. İşgücü piyasasının esnekliği, yatırımların önündeki idari engellerin kaldırılması, ürün piyasalarının rekabetçi yapısı, etkin işleyen bir finans sektörü, altyapı sektörlerindeki liberalizasyon sürecinin tamamlanması, inovasyon ve Ar-Ge süreçlerinin iyileştirilmesi gibi konularda ciddi mesafeler alınmadığı sürece, Türkiye’nin yüzde 4.5 –5 olan potansiyel büyüme hızının çok daha artırılması mümkün olmayacaktır. Bu ve benzeri mikroekonomik reformların büyüme süreci üzerindeki rolü, bizi, bir kez daha, Türkiye ekonomisinde son dönemde yaşanan olumsuzluklar ve bekleyişlerdeki bozulmanın nedenleri üzerinde düşünmeye sevk etmektedir.

Sayın konuklar,

Bildiğiniz üzere, geçtiğimiz Mayıs ayı ortalarında uluslararası piyasalarda bir dalgalanma yaşanmış ve gelişmekte olan ülkelere değişen miktarlarda sermaye çıkışları gözlenmiştir. Temeli itibariyle Amerikan Merkez Bankası FED’in faiz politikasına yönelik tutumunun bir yansıması olan bu tür gelişmeler, dış dünya ile entegrasyon oranı giderek artan ülkemiz ekonomisini de doğrudan etkilemiştir. Ancak, bu tür hareketliliklerin ülkemiz ekonomisi üzerindeki etkileri diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha olumsuz olmaktadır. Bu nedenle, önümüzdeki aylarda da devam etmesi beklenen uluslararası piyasalardaki hareketliliğin neden olabileceği olası olumsuz etkilerine karşı Türkiye için tek kalıcı çözümün yapısal önlemler olduğunu vurgulamak istiyorum.

Bu çerçevede, 2001 yılında yaşamış olduğumuz kriz ertesinde ekonomik ve siyasi istikrar yönünde gösterilen çabalar olumlu sonuç vermiş ve Türkiye ekonomisi 2002-2005 döneminde başarılı bir performans ortaya koymuştur. Alınan yol gelecek açısından ümit verici olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Yaşadığımız son gelişmeler bu açıdan çok önemli sinyaller vermiştir. Ekonomimizin bugüne kadar sergilediği bu başarının ardında, olumlu seyreden uluslararası konjonktürün rolü yadsınamayacak boyutlarda olmuştur. Dolayısıyla, uluslararası konjonktürün, eskisi kadar olumlu olmadığı bugünkü ortamda, yapılması gereken, ekonomimizin dayanıklılığının güçlendirilmesidir.

Değerli konuklar,

Son günlerde piyasalarda görülen dalgalanmalar, istihdam, toplumsal refah düzeyi, gelir eşitliği ve benzeri konularda kayda değer ilerlemeler sağlayabilmemiz ve sürdürülebilir büyüme oranlarına ulaşabilmemiz açısından uzun dönemli stratejilere gereksinimimiz olduğunu unutturmamalı.

TÜSİAD olarak, günümüzdeki yoğun rekabet ortamında, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin yalnızca bugüne kadar gerçekleştirmiş olduğu yapısal reformlar ile yetinmeyip, geleceğe dönük uzun vadeli stratejiler geliştirerek bunların gerektirdiği yapısal dönüşüm

sürecini bugünden başlatmasının uluslararası boyutta bir zorunluluk haline geldiğinin de bilincindeyiz. Bunu sağlayabilen ülkeler, son yaşadığımız gelişmelerin de açıkça ortaya koyduğu üzere, küresel ölçekteki dalgalanmalardan da en az düzeyde etkilenmeyi başarabilmektedir.

TÜSİAD Büyüme Stratejileri Dizisi bünyesinde hazırladığımız önceki raporlarımızda uzun dönemli büyüme perspektifi altında; makroekonomik çerçeveden bölgesel gelişmeye, mali yapıdan sermaye birikimine kadar, Türkiye ekonomisi özelinde çeşitli stratejileri ele almıştık. Bunlara ek olarak, günümüzde bilim ve teknolojinin yanı sıra, iyi yetişmiş insan gücünün de ekonominin önemli girdilerinden biri haline gelmiş olması ve başlıca üretim faktörleri arasında kabul edilmesi dolayısıyla, bugün tanıtımını yapacağımız raporun da ana eksenini oluşturan, eğitim konusunun iktisadi büyüme ile arasındaki ilişkisinin incelenmesi, bu çerçeveyi tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Türkiye ekonomisinin büyüme yapısını eğitim göstergeleri çerçevesinde inceleyerek önümüzdeki dönemde politika uygulamalarına ışık tutmayı amaçlayan bu çalışmada, ülkemizin insan sermayesinin geliştirilmesi bakımından dünyadaki karşılaştırmalı konumunun yetersiz kaldığı gözükmektedir. Raporu, insan sermayesinin geliştirilmesinde elde edilecek başarının ekonomik büyüme oranı ve refah artışına yapacağı katkı incelenmekte ve yüksek ekonomik performansa ulaşmada insan sermayesinin kritik bir rol üstlenebileceğinin altı çizilmektedir. Yatırım oranının artırılması ve verimlilik artışı ile insan sermayesi arasındaki bağın güçlendirilmesi durumunda, Türkiye'nin 2006-2020 döneminde potansiyel büyüme oranı yıllık ortalamada %7'ye kadar ulaşabilecektir. Başka bir deyişle, kişi başına gelir düzeyimizin 2020 yılına kadar iki katından daha fazla artarak 10,000 dolara yaklaşması olanağı bulunmaktadır.

Değerli konuklar,

Hiç şüphesiz bu raporun sonuçları, eğitim ile işgücü verimliliği arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi ve sonuç olarak eğitimin büyüme oranına katkısının artırılması kabulüne dayanmaktadır. Bu ise başta mesleki eğitim olmak üzere, eğitim sistemimizde köklü değişiklikleri gerektirmektedir. Raporumuzun bu bulguları ışığında, sözlerimi daha önce eğitim üzerine yayınladığımız raporlarımızda vurguladığımız ve eğitim sistemimizde yapılması gereken reformları tekrarlayarak bitirmek istiyorum:

1. Türkiye, kendisiyle aynı gelir düzeyine sahip olan ülkelerle karşılaştırıldığında okul öncesi eğitim programlarına katılan çocuk sayısında geri bir konumdadır. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve 6 yaş için zorunlu kılınması konusunda kapsamlı bir idari, hukuki, mali ve teknik reforma ihtiyaç vardır.
2. Ülkemizde zorunlu temel eğitimin 1997'de 8 yıla çıkartılması okullaşma oranlarını olumlu yönde etkilemiştir. Artık zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmalı ve müfredat yenileme çalışmaları da tüm okul kademelerine yaygınlaştırılmalıdır.
3. Dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi için çalışmalar hızlandırılmalıdır.
4. Yükseköğretim sisteminde çeşitliliği vurgulayan, ademi merkezîyetçi, kurumların yaratıcılığını ve kimliklerini ön plana çıkaran, üniversitelerin birbirleri ile rekabet edebilmelerine fırsat tanıyan bir sistem tasarlanmalıdır.
5. Yeni sektörlerin gelişimi, inovasyon ve teknolojik ilerleme, kendini sürekli olarak günün koşullarına uyarlayabilen bir işgücünün mevcudiyetine bağlıdır. Türkiye'de çeşitli kurumlar tarafından çalışmalar yürütülmekle birlikte, Avrupa Komisyonu tarafından da altı çizildiği gibi, yaşam boyu öğrenim hakkında henüz bir strateji geliştirilememiştir.
6. Okullaşma oranları bakımından kızlar ile erkekler arasındaki farklılığın giderilmesi için devletin, özel sektörün ve sivil toplum örgütlerinin çalışmaları kesintisiz şekilde sürdürülmelidir.
7. Eğitim reformlarının uygulanmasında çok önemli rolü olan eğitimcilerin eğitimi için daha fazla kaynak aktarılmalıdır.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor ve sözü, yaptıkları değerli çalışmalarla bu önemli konuya katkı yapmış olan akademisyenlerimize ve araştırmacılarımıza bırakmak istiyorum.